

Ege Bölgesi İçsu Kooperatiflerinin Mevcut Durumu, Problemleri ve İleriye Yönelik Projeleri

*Vahdet Ünal, Huriye Göncüoğlu, Hasan M. Sarı

Ege Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, 35100, Bornova, İzmir, Türkiye
*E-mail: vahdetunal@gmail.com

Abstract: Prospects, problems, and further projects of inland fishery cooperatives in the Aegean Region (Turkey). Turkey has quite large inland water ecosystems including streams (178.000 km), lakes (900.000 ha), dam lakes (228.621 ha) and ponds (Cirik ve Cirik, 1999) where have vital importance considering living aquatic resources and habitats. Within these resources, the commercially important fish species are important source of income for the fishermen who are members of cooperative. Today, 524 fishery cooperatives are active in marine (34%) and inland waters (66%) in Turkey. Only 13% of inland fishery cooperatives are active in Aegean Region. Within this study, Telephone survey was conducted with the heads of inland fishery cooperatives (22) which are located in Aegean Region (İzmir, Manisa, Muğla, Afyonkarahisar, Denizli, Aydın, Kütahya) to put forward the potential of inland fishery cooperatives via analyzing their characteristics, activities, problems and future projects. It was determined that 41% of cooperatives have future plans to improve the effectiveness of cooperative. Inland fishery cooperatives with high membership rate (94%) and considerable number of fishermen (1,835) in Aegean Region must be considered carefully to understand the importance of crucial inland fishery not only in the region but also in all over the Turkey.

Key Words: Cooperation, Inland fishery, Fishery co-operatives, Fishermen organizations

Özet: Türkiye, deniz kaynaklarının yanı sıra iç su kaynakları açısından da zengin bir potansiyele sahiptir. Hayati önem taşıyan canlı sucul kaynakların ve habitatların bulunduğu 178.000 km akarsu, 900.000 ha göl, 228.621 ha baraj ve gölet vardır (Cirik ve Cirik 1999). Bu kaynaklar içinde; ticari öneme sahip balık türleri, kooperatif çatısı altında toplanan balıkçılar için önemli bir geçim kaynağıdır. Bu potansiyel, birçok balıkçının bu alanlarda avcılık yapması, yetiştiricilik tesisleri kurması ve bu faaliyetleri daha kolay ve etkin gerçekleştirebilmesi için kooperatif çatısı altında örgütlenmesine olanak sağlamıştır. Türkiye’de günümüzde %66’sı iç su, %34’ü deniz kooperatifi olmak üzere çalışan 524 su ürünleri kooperatifi bulunmaktadır. İç sularda faaliyet gösteren kooperatiflerin %13’ü Ege Bölgesi’ndedir. Bu çalışma, Ege Bölgesi (İzmir, Manisa, Muğla, Afyonkarahisar, Denizli, Aydın, Kütahya)’nde yer alan iç sular balıkçı kooperatifleri (22) başkanlarıyla yapılan telefon anketi ile yürütülmüştür. Yapılan görüşmeler ile bu kooperatiflerin özellikleri, faaliyetleri, sorunları ve geleceğe yönelik projeleri değerlendirilmiştir. Kooperatiflerin %41’inin geleceğe yönelik planları olduğu ve kooperatiflerin mevcut durumlarını geliştirmekte kararlı oldukları ortaya çıkmıştır. Ege Bölgesi iç sularında faaliyet gösteren su ürünleri kooperatifleri, yüksek ortaklık oranı (%94) ve çok sayıda balıkçısı (1835) ile bölgenin ve Türkiye iç su balıkçılığının önemini anlamak için dikkatle ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kooperatifçilik, İç sular balıkçılığı, Su ürünleri kooperatifleri, Balıkçı örgütleri

Giriş

Türkiye, deniz kaynaklarının yanı sıra içsu kaynakları açısından da zengin bir potansiyele sahiptir. Sahip olunan içsu kaynakları 178.000 km akarsu, 900.000 ha doğal göl, 228.621 ha baraj ve göletten ibarettir (Cirik ve Cirik, 1999). Bu potansiyel, birçok balıkçının bu alanlarda avcılık yapmasına, yetiştiricilik tesisleri kurmasına ve balıkçıların bu faaliyetleri daha kolay ve etkin gerçekleştirebilmeleri için kooperatif çatısı altında örgütlenmelerine olanak sağlamıştır. Ancak tüm bu olumlu özelliklerine rağmen, halen, Türkiye’de içsu kooperatifleriyle ilgili kapsamlı bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Bu konudaki literatür daha ziyade deniz balıkçılığı ya da herhangi bir ayırım yapmaksızın genel olarak su ürünleri kooperatifleri üzerine yapılmış çalışmalar ile sınırlıdır. Dönemin Tarım ve Orman Bakanlığı (şu anki adıyla Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı), Su Ürünleri Daire Başkanlığı tarafından yayınlanan “1980 yılı Türkiye su ürünleri kooperatif ve birlikleri araştırması” isimli raporda, toplam 227

su ürünleri kooperatifi bulunduğu ve bunların 158 adedinin (%58) içsu konusunda faaliyet gösterdiği bildirilmiştir (Anonim, 1982). Ünal vd. (2009), günümüzde toplam 524 adet su ürünleri kooperatifi bulunduğunu ve bunların %66’sının içsu kooperatifi olarak faaliyet gösterdiğini rapor etmiştir.

İçsu kooperatiflerinin bazılarında ortak sayısı deniz balıkçılığı yapan su ürünlerinde olduğundan daha fazladır. Öyle ki, Doğrusoy (1986), 1966 yılında kurulan Gölyazı Balıkçılık İstihsal ve Satış Kooperatifi’nin ortak sayısının 1985 yılı içinde 800’e, tekne sayısının ise 580’e ulaştığını rapor etmiştir. Günümüzde aynı kooperatife ait ortak sayısı 350’dir. Arısoy (1968), Sakarya nehri ağzı ve deltasında Mersin balığı avcılığı ve bundan siyah havyar elde edilmesinden bahsederken, kooperatifleşmenin önemine dikkat çekmekte ve Sakarya’da Karasu Yenimahalle Köyündeki balıkçılar arasındaki dayanışma, birlik-beraberlik arzusu ve hareketinin bir kooperatif kurmaya uygunluk sağladığını belirtmektedir.

Araştırmacının bu yayını, içsulara kooperatifleşmenin önemine değinen yegâne çalışma olarak dikkat çekmektedir.

Çelikkale (1982), TC Ziraat Bankası ve Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi'nin birlikte düzenledikleri "Su ürünleri üretimini artırma ve kredilerini yönlendirme sempozyumu'nda, iç sulardan sağlanan düşük üretimin nedeni olarak, üreticilerin bilinçli bir şekilde örgütlenmemiş olmaları ve mevcut kooperatiflerin yetersizliğini göstermektedir

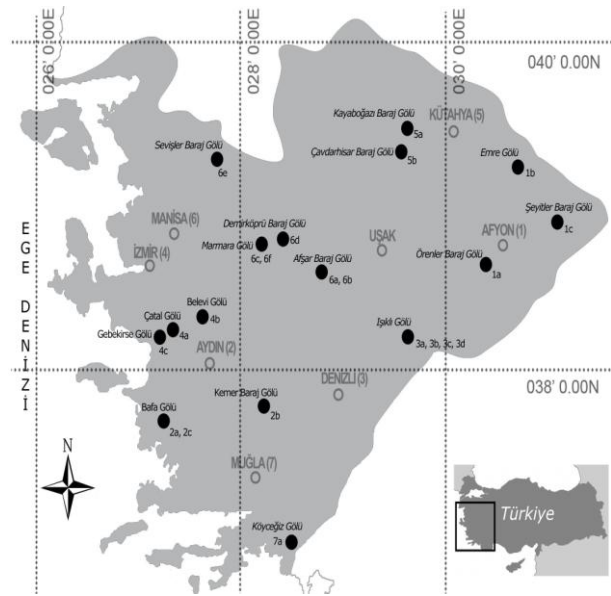
İçsulara faaliyet gösteren su ürünleri kooperatiflerinin %13'ü Ege Bölgesi'nde yer almaktadır. Ege Bölgesi iç su potansiyeli, Türkiye içsu potansiyelinin %4,4'ünü temsil etmektedir (Akin ve Akin, 2007).

Bu çalışmada, Ege Bölgesi'nde yer alan ve içsulara faaliyet gösteren su ürünleri kooperatiflerinin özellikleri, faaliyetleri, sorunları ve ileriye yönelik projeleri belirlenerek sahip olunan potansiyelin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ortaya çıkarılan bilgiler, içsu kooperatiflerine yönelik ileride daha kapsamlı çalışmalar yapılmasını teşvik edecek, bu kooperatiflerin sürdürülebilir balıkçılığa katkı yapmalarına zemin oluşturacaktır.

Materyal ve Metot

Çalışma alanı

Çalışmanın ele alındığı Ege Bölgesi, iç sular açısından zengin bir potansiyel sunmaktadır. İzmir, Manisa, Muğla, Afyonkarahisar, Denizli, Aydın, Kütahya illerinin toplam iç sular potansiyeli; İzmir'de Gebekirse Gölü (Barutçu)-75 ha, Çakal Gölü (Akgöl)-74 ha, Belevi Gölü-150 ha; Manisa'da Sevişler Baraj Gölü-580 ha, Demirköprü Baraj Gölü- 4570 ha, Marmara Gölü-6800 ha, Afşar Baraj Gölü- 570 ha; Muğla'da Köyceğiz Gölü- 5500 ha; Afyonkarahisar'da Örenler Baraj Gölü- 440 ha, Seyitler Baraj Gölü- 450 ha, Emre Gölü- 500 ha; Denizli'de Işıklı Gölü- 6400 ha; Aydın'da Bafa Gölü- 6000 ha; Kütahya- Kayaboyazı Baraj Gölü- 420 ha, Çavdarhisar Baraj Gölü- 392 ha' dır (Cirik ve Cirik, 1999; Anonim, 1989. Saraçoğlu, 1990) (Şekil 1).

Şekil 1. Ege Bölgesi içsu kooperatiflerinin dağılımı

(1:Afyon İli-1a: S.S. Akharım Su Ürünleri Kooperatifi, 1b: S.S. Döğler Su Ürünleri Kooperatifi, 1c: S.S. Gebeciler Su Ürünleri Kooperatifi; 2: Aydın İli-2a: S.S. Akyenikoy Su Ürünleri Kooperatifi, 2b: S.S. Kemer Güvenir Akyaka Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi, 2c: S.S. Serçin Su Ürünleri Kooperatifi; 3: Denizli İli-3a: S.S. Beydilli Su Ürünleri Kooperatifleri, 3b: S.S. Gümüşsu Su Ürünleri Kooperatifi, 3c: Irgılı Su Ürünleri Kooperatifi, 3d: S.S. Sındurlu Su Ürünleri Kooperatifi; 4: İzmir İli-4a: S.S. Barutçu Su Ürünleri Kooperatifi, 4b: S.S. Belevi Su Ürünleri Kooperatifi, 4c: S.S. Zeytinköy Su Ürünleri Kooperatifi; 5: Kütahya İli- 5a: S.S. Algaputdudaş Su Ürünleri Kooperatifi, 5b: S.S. Çavdarhisar Su Ürünleri Kooperatifi; 6: Manisa İli- 6a: S.S. Afşar Balık Üretim ve Değerlendirme Su Ürünleri Kooperatifi, 6b: S.S. Gerelli Köyü Su Ürünleri Kooperatifi, 6c: S.S. Gölarmara Su Ürünleri Kooperatifi, 6d: S.S. Köprübaşı Su Ürünleri Kooperatifi, 6e: S.S. Sevişler, Naldöken ve Çevre Köyleri Su Ürünleri Kooperatifi, 6f: S.S. Pazarköy, Yeniköy, Kemerdamları ve Tekelioğlu Su Ürünleri Kooperatifi, 7: Muğla İli-7a: S.S. Dalko Dalyan Su Ürünleri Kooperatifi)

Veri toplama ve analizi

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Genel Müdürlüğü (eski adıyla Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü) 2011 kayıtlarından kooperatif isim ve adresleri elde edilmiştir. Çalışmada, içsu kooperatiflerinin tam sayımı hedeflenmiş ve tespit edilen 22 adet içsu kooperatifinin başkanlarıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada herhangi bir finansal kaynak kullanılmadığı için kooperatif yöneticileri ile görüşebilmek amacıyla telefon anketi kullanılmıştır.

Anketler, Haziran-Eylül 2011 tarihleri arasında, Ege Bölgesi sınırlarındaki içsulara faaliyet gösteren su ürünleri kooperatifleri ile yürütülmüştür. Çalışma için hazırlanan soru formu, içsu kooperatiflerinin genel özelliklerini, ileriye yönelik projelerini ve mevcut sorunlarını ortaya çıkarmamıza olanak sağlayacak toplam 14 adet soru içermektedir. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamında Microsoft Excel XP yazılımında düzenlenmiş ve betimsel istatistik analizler yapılmıştır.

Bulgular

Kooperatiflerin Özellikleri

İncelenen içsu kooperatiflerinin en eskisi 1971 yılında kurulan S.S. Dalko Dalyan Su Ürünleri Kooperatifi'dir. En yeni kooperatif ise, 2008 yılında kurulan S.S. Döğer Su Ürünleri Kooperatifi'dir (Çizelge 1). En çok ortak, 608 ortak ile S.S. Dalko Dalyan Su Ürünleri Kooperatifi ve 236 ortak ile S.S. Serçin Su Ürünleri Kooperatifi'ndedir. Kooperatiflerin %59'u pazarlama faaliyeti yürütmektedir ve bünyesinde personel çalıştıranların oranı sadece %9'dur. Kooperatiflerin %32'sinin faaliyet alanında, kooperatif üyesi olmayan balıkçılar da bulunmaktadır. İncelenen su ürünleri kooperatiflerine ortak olma oranı %94 olarak bulunmuştur. En düşük ortak olma oranına (%71) sahip olan kooperatif S.S. Girelli Su Ürünleri Kooperatifi'dir. Ortak balıkçılar arasında aktif olarak çalışan ve düzenli olarak balıkçılık yapanların oranı ise %25'tir.

Ege Bölgesi'nde faaliyet gösteren içsu kooperatiflerinin av sahalarında bulunan türler:

Cyprinus carpio, *Anguilla Anguilla*, *Sander lucioperca*, *Silurus glanis*, *Carassius spp.*, *Astacus leptodactylus*, *Alburnus spp.*, *Barbus spp.*, *Atherina boyeri*, *Esox lucius*, *Chondrostoma spp.*, *Tinca tinca*, *Squalius spp.*'dir.

Kooperatiflerin %41'i ileriye yönelik projeleri olduğunu bildirmektedir. Bu projelerin konuları ve bildirilme sıklıkları Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1. Ege Bölgesi içsu kooperatiflerinin ileriye yönelik projelerinin bildirilme sıklıkları

Kooperatiflerin problemleri

Kooperatiflerle gerçekleştirilen anketlerde, temel sorunlar ile ilgili açık uçlu sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde, 10 grup sorun tespit edilmiştir. Bu gruplar ve içerdiği sorunlar çizelge 2'de sıralanmıştır. Çizelge 2, incelenen kooperatiflerin her biri için temel sorunları göstermektedir. İçsu kooperatiflerinin belirttiği problemlerin %59'unu av sahaları, %41'ini ise kooperatiflerin yönetimi ile ilgili sorunlar oluşturmaktadır. Bu sorunları, yasal düzenlemeler ve sınırlı devlet desteği (%27), balıklandırma (%23), yasadışı avcılık (%23), liman-barınak ve çekek yeri (%18), pazarlama (%18), kooperatifin içsel sorunları (%18), koruma-kontrol hizmetleri (%9) ve balıkçıların sosyo-ekonomik durumları ile ilgili sorunlar takip etmektedir.

Çizelge 1. Ege Bölgesi içsu kooperatiflerinin temel özellikleri.

İl	Kooperatifin Adı	Faaliyet Alanı	Hizmet Süresi (yıl)	Ortak Sayısı	Toplam Balıkçı Sayısı	Ortak Olma Oranı (%)*	Aktif Ortak Sayısı	Aktif Ortak Oranı (%)**	Kooperatife Çalışan Sayısı	Pazarlama Faaliyeti
Afyon	S.S. Döğer Su Ür. Koop.	Emre Gölü	3	20	20	100	0	0	yok	yok
Afyon	S.S. Akharım Su Ür. Koop.	Örenler Baraj Gölü	16	120	120	100	0	0	yok	yok
Afyon	S.S. Gebeceler Su Ür. Koop.	Seyitler Baraj Gölü	16	17	17	100	8	47	yok	var
Aydın	S.S. Akyeniköy Su Ür. Koop.	Bafa Gölü	14	43	53	81	15	35	yok	yok
Aydın	S.S. Kemer Güvenir Akyaka köyleri Su Ür. Koop.	Kemer Baraj Gölü	6	28	31	90	13	46	yok	yok
Aydın	S.S. Serçin Su Ür. Koop.	Bafa Gölü	14	236	316	75	118	50	yok	yok
Denizli	S.S. Beydilli Su Ür. Koop.	Işıklı Gölü	38	40	52	77	20	50	yok	var
Denizli	S.S. Sundurlu Su Ür. Koop.	Işıklı Gölü		68	91	75	45	66	yok	var
Denizli	S.S. Gümüşsu Su Ür. Koop.	Işıklı Gölü	8	17	17	100	0	0	yok	yok
Denizli	S.S. Irgılı Su Ür. Koop.	Işıklı Gölü	37	30	30	100	4	13	yok	var
İzmir	S.S. Barutçu Köyü Su Ür. Koop.	Çatal Gölü	35	58	60	97	2	3	yok	var
İzmir	S.S. Zeytinköy Su Ür. Koop.	Gebekirse Gölü (Barutçu)	39	32	32	100	0	0	yok	yok
İzmir	S.S. Belevi Su Ür. Koop.	Belevi Gölü	6	23	23	100	2	9	yok	var
Kütahya	S.S. Çavdarhisar Su Ür. Koop.	Çavdarhisar Baraj Gölü	23	24	24	100	0	0	yok	yok
Kütahya	S.S. Algaputdudaş Su Ür. Koop.	Kayaboğazı Baraj Gölü	22	42	42	100	0	0	yok	yok

*Kooperatife üye balıkçıların, kooperatifin bulunduğu bölgedeki toplam balıkçı sayısı içindeki oranı,

** Kooperatif üyesi balıkçılar içinde, düzenli olarak denize çıkan ve aktif olarak çalışan balıkçıların sayısı

Çizelge 1 devamı. Ege Bölgesi içsu kooperatiflerinin temel özellikleri

İl	Kooperatifin Adı	Faaliyet Alanı	Hizmet Süresi (Yıl)	Ortak Sayısı	Toplam Balıkçı Sayısı	Ortak Olma Oranı (%)*	Aktif Ortak Sayısı	Aktif Ortak Oranı (%)**	Kooperatife Çalışan Sayısı	Pazarlama Faaliyeti
Manisa	S.S. Afşar Balık Üretim ve Değerlendirme Su Ür. Koop.	Afşar Baraj Gölü	20	17	17	100	8	47	yok	var
Manisa	S.S. Girelli Köyu Su Ür. Koop.	Afşar Baraj Gölü	31	12	17	71	7	58	yok	var
Manisa	S.S. Köprübaşı Su Ür. Koop.	Demirköprü Baraj Gölü	38	80	80	100	46	58	1	var
Manisa	S.S. Sevisler, Naldöken ve Çevre Köyleri Su Ür. Koop.	Sevişler Baraj Gölü	28	30	30	100	5	17	yok	var
Manisa	S.S. Gölmarmara ve Çevresi Su Ür. Koop.	Marmara Gölü	38	100	100	100	50	50	yok	var
Manisa	S.S. Pazarköy, Yeniköy, Kemerdamları ve Tekelioğlu Su Ür. Koop.	Marmara Gölü	25	190	190	100	7	4	yok	var
Muğla	S.S. Dalko Dalyan Su Ür. Koop.	Köyçeğiz Dalyanı	40	608	608	100	0	0	62	var

*Kooperatife üye balıkçıların, kooperatifin bulunduğu bölgedeki toplam balıkçı sayısı içindeki oranı

** Kooperatif üyesi balıkçılar içinde, düzenli olarak denize çıkan ve aktif olarak çalışan balıkçıların sayısı

Çizelge 2. Ege Bölgesi içsu kooperatiflerinin sorunları.

Kooperatifler ve bağlı oldukları iller	Ege Bölgesi İçsu Kooperatiflerinin Sorunları**									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Döğer (Afyon)		X					X	X		
Akharım (Afyon)								X		
Gebeceler (Afyon)	X		X	X				X		
Akyeniköy (Aydın)								X		
Serçin (Aydın)	X			X			X			
Kemer, Güvenir, Akyaka Köyleri (Aydın)										
Beydilli (Denizli)			X	X	X					X
Sundurlu (Denizli)	X						X	X		
Gümüşsu (Denizli)		X				X		X		
Irgilli (Denizli)	X	X			X	X				
Barutçu Köyü (İzmir)	X		X		X	X		X		
Belevi (İzmir)	X		X							
Zeytinköy (İzmir)	X						X			
Çavdarhisar (Kütahya)	X				X			X	X	
Algaputdudaş (Kütahya)	X					X				
Avşar Balık Üretim ve Değerlendirme (Manisa)	X					X		X		
Girelli Köyu (Manisa)										
Gölmarmara (Manisa)										
Köprübaşı (Manisa)							X			
Sevisler, Naldöken ve Çevre (Manisa)	X	X	X							
Pazarköy, Yeniköy, Kemerdamları ve Tekelioğlu (Manisa)	X						X			
Dalko Dalyan ((Muğla)	X			X						X
Oransal değerler (%)	59	18	23	18	18	23	27	41	5	9

*S.S. Gölmarmara Su Ürünleri Kooperatifi sorun belirtmemiştir.

**1: Av sahaları 2: Liman, barınak ve çekek yeri 3: Yasa dışı avcılık 4: Pazarlama 5: İçsel 6: Balıklandırma 7: Yasal düzenlemeler ve devlet desteği 8: Kooperatifin işletmesi 9: Balıkçıların sosyo-ekonomik durumları 10: Koruma-kontrol hizmetleri

Tartışma ve Sonuç

Çalışmada Ege Bölgesi'nde yer alan içsu kooperatifleri incelenmiş, bölge kooperatiflerinin belirleyici özellikleri, sorunları ve ileriye yönelik projeleri ortaya çıkarılmıştır. İçsu kooperatiflerinin av sahaları olan göl ve baraj gölleri, sağladığı olanaklarla yöre halkını sosyo-ekonomik anlamda desteklemektedir.

Ege Bölgesi içsu kooperatiflerine ortak olma oranının %94, ortalama hizmet süresinin 23 yıl, kooperatiflere ortak olan toplam balıkçı sayısının 1835 olması, içsu kooperatiflerinin sürdürülebilirliği açısından önemli bulgulardır. Daha önce yapılan çalışmalarda, iç su kooperatiflerine ortak olma oranını veren herhangi bir bilgi mevcut olmadığından, bu çalışmanın sonuçlarını benzer bulgular içeren deniz balıkçılığı kooperatifleri üzerine yapılmış çalışma sonuçlarıyla kıyaslamak yerinde olacaktır.

Çalışma bölgesindeki balıkçıların %94'ünün incelenen kooperatiflere ortak olmayı tercih etmesi, balıkçıların bir kooperatif bünyesinde yer almanın somut faydasına inandığı anlamına gelmektedir. Ünal vd. (2009), bu oranı, Ege kıyılarında bulunan ve deniz ortamında avcılık faaliyeti gösteren su ürünleri kooperatifleri için %76 olarak hesaplamışlardır. Bu farklılıklardaki en büyük neden içsularda mülkiyet hakkı elde etmeye yasaların olanak tanıması ve yöre sakini balıkçıların kooperatif ortağı olarak kaynağı kullanma hakkına sahip olmak istemeleridir. Denizel ortamda kooperatif ortağı olan ve olmayan balıkçılar için kaynağın kullanımı açısından bir farklılık yoktur.

İncelenen kooperatiflerin %41'inin işletme sorunlarına sahip olması, aktif olarak balıkçılık yapanların oranının (%16) düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Ege kıyılarında faaliyet gösteren diğer su ürünleri kooperatiflerinin yaşadığı (av sahaları, liman, barınak ve çekek yeri, yasa dışı avcılık, kooperatifin içsel sorunları, yasal düzenlemeler ve sınırlı devlet desteği, balıkçıların sosyo-ekonomik durumları, koruma-kontrol hizmetleriyle ilgili) temel sorunlar (Ünal vd., 2009) içsu kooperatiflerinde de saptanmıştır.

Ancak bu sorunların bildirilme sıklığı ve oranları açısından bazı farklılıklar ve benzerlikler olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin, çalışmada değerlendirilen iç su kooperatiflerinin %59'u balık satışı yapmaktayken, Ünal vd. (2009) bu oranı, aynı bölgenin kıyı şeridinde avcılık faaliyeti yürüten su ürünleri kooperatifleri için %44 olarak rapor etmektedir. Benzer şekilde, koruma kontrol hizmetleriyle ilgili bazı sorunlar yaşadıklarını ifade eden iç su kooperatiflerinin oranı %9 iken, avcılık faaliyeti yürüten su ürünleri kooperatiflerinde bu oran %42'dir. İçsu kooperatiflerinin %23'ü, yasadışı avcılık sorunuyla karşı karşıya olduğunu bildirirken, Ünal vd. (2009), bu oranı aynı bölgenin kıyı alanını kullanan su ürünleri kooperatifleri için %75 olarak tespit etmiştir.

Söz konusu farklılıkların nedeni, kanunların içsularda faaliyet gösteren kooperatif ortaklarına kaynağı sahiplenme hakkı tanımasıdır. Diğer bir deyişle, bir içsu kooperatifi, kiralamış olduğu ve bir bedel ödeyerek kullanım hakkına sahip olduğu bir gölde yasa dışı avcılığa izin vermeyecek, gerekirse

koruma ve kontrol hizmetlerini devletten beklemek yerine, kendisi yürütmeye çalışacaktır. Bu nedenle, içsularda faaliyet gösteren kooperatifler deniz ortamında faaliyet gösterenlere nazaran koruma-kontrol hizmetleri ve yasa dışı avcılık konusunda çok daha az sorun yaşadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte, TKB (1994) geçmişte bazı içsu kooperatiflerinin çok daha ciddi bazı problemlerle karşılaştığını bildirmektedir. Buna göre, Marmara Gölü 1991 yılında yaşadığı ekolojik ve biyolojik felaketten önce yaklaşık 522 faal balıkçı tarafından işletilmekteydi. 1993 yılında yapılan incelemede 221 balıkçı teknesi kaydedildiği halde bunların %71'inin tamire muhtaç-arızalı olduğu rapor edilmiştir (TKB, 1994). Bu çalışma kapsamında, 2011 yılı itibarıyla bölgedeki kooperatife toplam 100 balıkçının ortak olduğu ve bunların yarısının aktif balıkçılık yaptığı bildirilmiştir.

Sonuç olarak, Ege'de içsularda hizmet veren su ürünleri kooperatif yetkilileri, yöre balıkçılarının kooperatife gösterdiği ilgiden genel olarak memnun olduklarını bildirmektedir ancak, iç su kooperatifleriyle ilgili sorunlar ve bazı eksikliklerin giderilmesi yönünde, akademisyen ve idarecilerin konuya daha çok ilgi göstermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, iç su kooperatifleri av sahalarında limnolojik etütlerin, stok tespit çalışmalarının, sorun analizi ve kooperatifçilik eğitimi çalışmalarının yapılması yerinde olacaktır. Bu çalışmaların sürdürülebilir balıkçılığı desteklemesi mümkündür. Su ürünleri kooperatiflerinin temel amacı; sürdürülebilir kaynak yönetimine katkıda bulunmak ve ortaklarına sosyal, kültürel ve ekonomik fayda sağlamaktır. Bu nedenle, içsular balıkçılığının yönetiminde önemli bir potansiyele sahip olan su ürünleri kooperatiflerine araştırmacılar ve politikacılar tarafından daha çok ilgi gösterilmelidir. Bu kooperatiflerin başarılı bir şekilde işlemesini etkileyen faktörlerin öğrenilmesi doğal kaynakların devamlılığı açısından hayati önem taşımaktadır.

Teşekkür

Kooperatifler hakkında ön bilgilerin toplanmasında yardımlarından dolayı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü yetkilisi Sn. Mahmut Akyürek'e teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Akın, M., Akın, G. 2007. Importance of water, water potential, water reservs and water polution in Turkey (in Turkish with English abstract). *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 47(2):105-118.
- Anonim. 1982. Research of fishery cooperatives and associations in Turkey in 1980 (in Turkish with English abstract). Tarım Orman Bakanlığı Su Ürünleri Daire Başkanlığı, Yayın no 11, Ankara, 40s.
- Anonim. 1989. Wetlands in Turkey (in Turkish with English abstract). Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, Ankara, 208 s.
- Arısoy, S. 1968. Fishery in Sakarya (in Turkish with English abstract). Sakarya Sosyal Araştırma Merkezi. Seri B, No 12, İstanbul-Adapazarı, 81s.
- Cirik, S., Cirik, Ş. 1999. Limnology (in Turkish with English abstract). Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Yayınları No. 21, 166s.
- Çelikkale, M.S. 1982. Inland fishery and aquaculture (in Turkish with English abstract). Su ürünleri üretimini artırma ve kredilerini yönlendirme sempozyumu. T.C. Ziraat Bankası Su Ürünleri Kredileri Müdürlüğü Yayın no 4, Ankara, 400s.

- Doğrusoy, S. 1986. Export of fishery products: crayfish and Gölyazı Fishery Cooperatives (*in Turkish with English abstract*). *Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi*, Yıl 1, Sayı 3.
- Saraçoğlu, H. 1990. Flora, Rivers ve Lakes (*in Turkish with English abstract*). Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenler Kitapları Dizisi No. 177, İstanbul, 577s.
- TKB. 1994. Reviewing inland waters and aquaculture units in Turkey. Fishery statistics of some lakes (*in Turkish with English abstract*) COFREPECHE-GERSAR BRL. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Cilt 6, 183s.
- Ünal, V., Yercan, M., Göncüoğlu, H. 2009. Fishery Cooperatives Along the Aegean Sea Coast (*in Turkish with English abstract*), Su Ürünleri Merkez Birliği Yayınları No:1, 148s, ISBN no: 978-605-60880-0-1.